

CANALIZAREA BRAȚELOR DIN DELTA DUNĂRII ȘI CONSECINȚELE GEOPOLITICE

GHEORGHE ROMANESCU¹

Cuvinte cheie: Delta Dunării, geopolitică, debite, canalizare, dragaj, progradare.

La canalisation des bras du delta du Danube et les conséquences géopolitiques. À cause des travaux de canalisation dans le delta du Danube on remarque des modifications du débit (liquide et solide) et de profondeur. Les plus importants travaux hydrotechniques ont été effectués sur les bras Sulina et Sf.Gheorghe. Entre 1858-1902 le bras Sulina a été réduit de 83km jusqu'à 62km. Les profondeurs (2.5m avant – 7m après) et les débits (7-8% avant – 18m après) ont été plus grandes. Entre 1985-1992 a été canalisé aussi le bras Sf.Gheorghe. La longueur a été réduite de 108km. jusqu'à 70km. Le débit liquide a été modifié de 20% avant. jusqu'à 22% après. Cette modification a une grave conséquence sur le débit liquide du bras Chilia (60% avant – 58% après). L'index de progradation du delta secondaire Chilia est plus faible: 80m/an avant et 40m/an en présent.

Introducere

Pentru o cât mai bună înțelegere a mecanismelor care se pun în joc, când este vorba de trasarea unei granițe pe cursul unui râu, este bine a se defini câțiva termeni: *geopolitică* și *geostrategie*.

Geopolitică este un termen folosit pentru prima dată în 1899 de politologul suedez Rudolf Kjellen pentru a denumi un domeniu interdisciplinar care îmbină politica și geografia. Ea studiază raporturile dintre gândirea și acțiunea politică și spațiul geografic.

Influența este reciprocă și prin urmare merită urmărită dimensiunea geografică a evenimentelor politice și rolul factorului politic asupra teritoriilor respective.

Geopolitica pune accentul pe o realitate viitoare, care, fie că ar trebui realizată, fie că ar trebui prevenită.

Discreditată în primele decenii postbelice ca urmare a exploatării sale în scopuri expansive de către nașiști a conceptului de "spațiu vital" (definit de Friedrich Ratzel), geopolitica revine în universitățile și mass-media românească în anii '70, dar mai ales în anii '90.

Geostrategia reprezintă ansamblul acțiunilor previzioniste sau efective de apărare a unor interese care au ca obiectiv final asigurarea în toate locurile, în toate circumstanțele și contra tuturor formelor de agresiune, a securității. Geostrategia prevede respectarea alianțelor, tratatelor și acordurilor internaționale (Vigarié, 1990).

Geostrategia este arta de a conduce, încă din timpul păcii, toate forțele unei națiuni. Ea domină, coordonează și disciplinează toate strategiile particulare.

Lucrările de rectificare și implicațiile geopolitice

Până în anul 1856, când s-a înființat Comisia Europeană a Dunării – C.E.D. (cu sediul la Galați și Sulina), în Delta Dunării nu se dragase și canalizase aproape nimic. Principalele brațe ale Dunării prezentau o mulțime de meandre și erau adesea colmatate astfel încât circulația navelor este mult îngreunată.

Comisia Europeană a Dunării a avut ca scop facilitarea transportului la gurile de vărsare ale Dunării, dar și apărarea acestei zone de agresiunea Imperiului Țarist. Deși România considera ca fiind o implicare a marilor puteri în politica de stat a țării noastre înființarea acestei comisii a avut un rol benefic prin faptul că interesele Rusiei, la gurile de vărsare ale Dunării, au fost reduse la zero.

¹ Universitatea "Ștefan cel Mare", Catedra de Geografie, Str. Universității 1, 5800 Suceava, E-mail: romanescu@atlas.usv.ro

Trebuie menționat faptul că la Ceatalul Patlageanca (Ismail) Dunărea se desparte în două brațe: Chilia (la nord) și Tulcea (la sud). Până în anul 1900 brațul Chilia prelua 70% din debitul Dunării, restul revenind brațului Tulcea. La rândul lui acest din urmă braț se diviza în alte două brațe: Sulina (la nord) și Sf.Gheorghe (la sud). În acest caz Sulina prelua 7-8% din debitul Tulcei și Sf.Gheorghe 22-23%.

Unul din cele mai importante proiecte ale Comisiei Europene a Dunării a fost acela de canalizare și decupare a brațului Sulina în vederea facilitării circulației navelor maritime.

Lungimea inițială a brațului Sulina era de 83 km (între Ceatalul Sf.Gheorghe și orașul Sulina). Lățimile brațului erau cuprinse între 120-250m, iar adâncimile, care variau de la un loc la altul, se situau între 2,5-9m (C.E.D., 1931).

Cele mai importante lucrări hidrotehnice s-au efectuat pe brațul în cauză în intervalul 1858 - 1902. Lucrările au constat în:

- eliminarea epavelor din albia vechiului curs;
- dragarea parțială a unor sectoare cu adâncimi mici;
- decuparea a 27 de coturi, mai mari sau mai mici, în vederea scurtării distanței și îmbunătățirii navigabilității navelor;
- dragarea continuă a barei de la Sulina etc.

Lucrările de rectificare, ca și cele de dragare, pe brațul Sulina, au generat modificări asupra adâncimii brațului (fig.1), debitului (lichid și solid) (fig.2) și nivelurilor, cât și asupra intensității procesului de aluvionare la gura de vărsare ca urmare a influenței pantei hidraulice. Brațul, prin dragare dar și evoluție naturală și-a redus lungimea (la 62 km) și s-a adâncit cu 7,5 m; ca urmare, a crescut debitul lichid de la 7-8% cât era în 1900 la 18,8% în prezent. Odată cu aceasta se asistă și la o oarecare creștere a debitului solid.

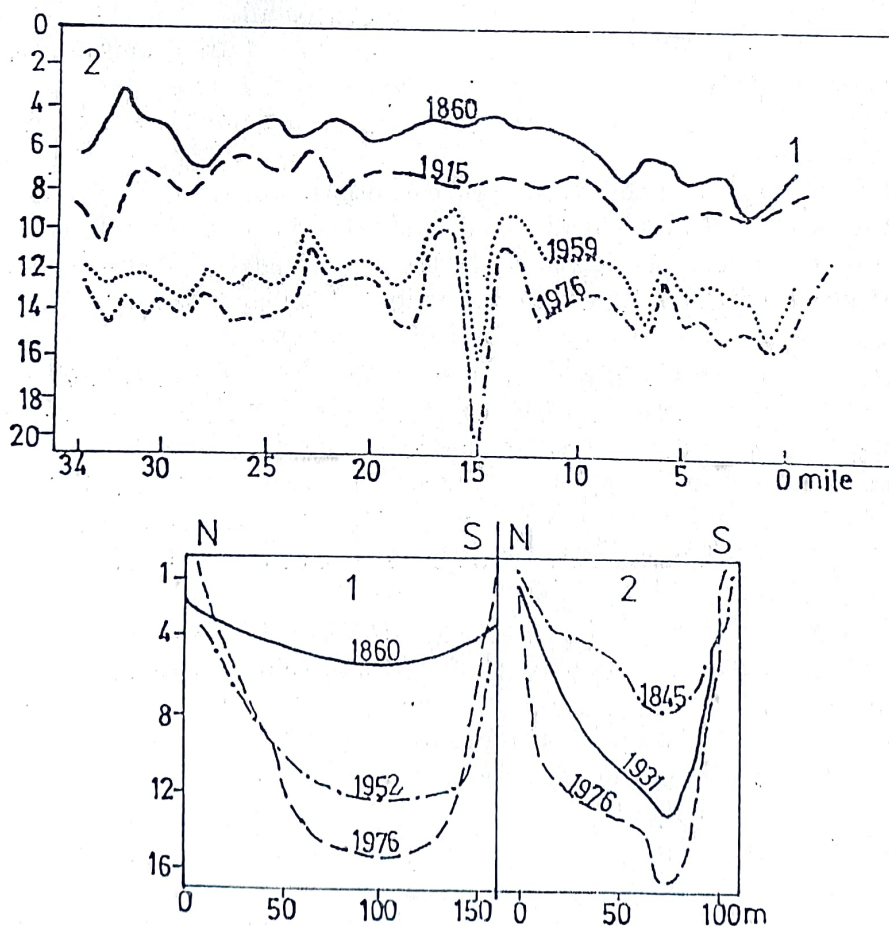

Fig. 1. Modificările adâncimii brațului Sulina după canalizare

Lucrările de canalizare și întreținere a brațului Sf.Gheorghe au început mult mai târziu, în perioada anilor 1985 – 1992.

Sec. al XIX-lea

Actual

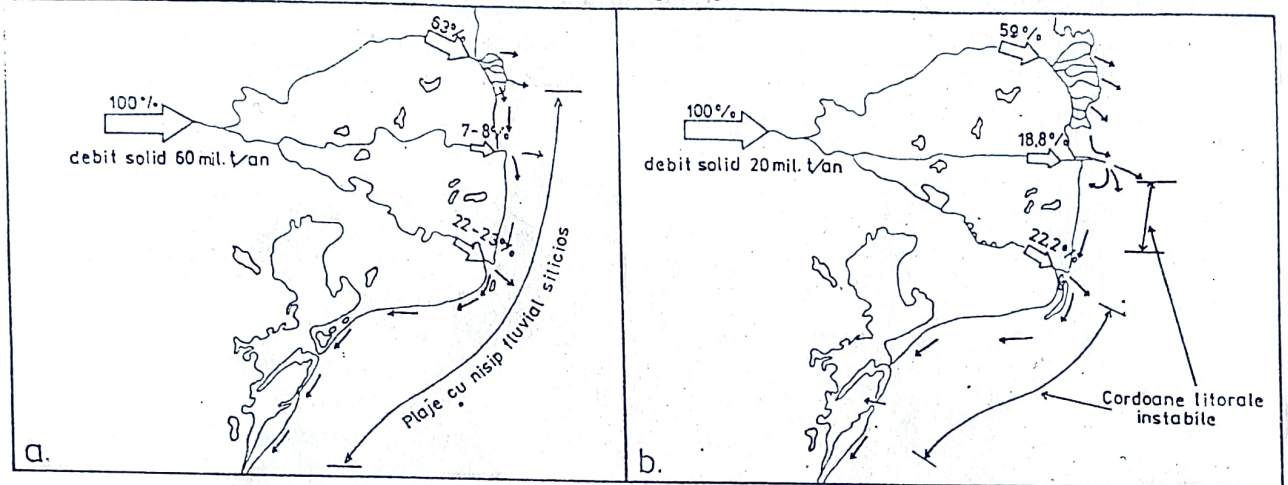

Fig. 2. Dinamica debitului solid pe principalele brațe din Delta Dunării în perioada 1856 (a) – actual (b) și circulația nișipului pe litoralul deltaic.

În perioada anilor 1850 – 1900 brațul Sf.Gheorghe a preluat din debitul Dunării un procent în continuă scădere, de la 30% la 20%; fenomenul se explică prin creșterea în importanță a brațului Sulina.

În perioada 1985 – 1992 s-au săpat 6 canale, cu adâncimi de 7-8 m și lățimi de 75 – 100 m, care au tăiat majoritatea meandrelor de mari dimensiuni, astfel încât brațul Sf.Gheorghe, de la o lungime de 108 km s-a redus la 70 km, de unde reiese un sector canalizat de 38 km (1/3 din lungimea sa).

Prin scurtarea traseului se mărește panta de scurgere a apei, care la rândul-i va determina modificări esențiale în regimul de scurgere al apei și al aluviunilor, dar totodată va influența și repartitia debitelor pe celelalte brațe ale deltei.

În doar cca. 8 ani decuparea meandrelor de pe brațul Sf.Gheorghe a determinat o modificare semnificativă a debitului pe celelalte brațe. Modificările se resimt, mai ales, în amonte, adică pe cursul singular al Dunării și mai apoi pe brațe.

Dacă brațul Sulina a preluat, după canalizare, o parte din debitul Chilie și Sfântului Gheorghe, același fenomen se petrece și cu brațul Sf.Gheorghe care a început să preia o parte din debitul brațului Chilia. În acest caz debitul Chilie a scăzut de la 60% în anul 1992 la 58% astăzi și este în continuă scădere.

Faptul în sine pare nesemnificativ din punct de vedere geomorfologic dar foarte important, din punct de vedere hidrologic și geopolitic, mai ales în perspectiva timpului.

Reducerea debitului lichid pe brațul Chilia determină o scădere a nivelurilor și prin urmare o reducere a adâncimilor, mai ales în sectoarele de puternică colmatare. În acest caz circulația navelor de mare tonaj ar putea fi afectată.

Se asistă totodată și la o reducere semnificativă a debitului solid; fenomenul este coroborat și cu faptul că în bazinul hidrografic al Dunării s-au întreprins numeroase lucrări de îmbunătățiri funciare și eroziunea solului s-a redus simțitor.

Până în anul 1970 delta secundară a Chilie avea o avansare (progradare) medie de cca. 80 m/an; în ultimii ani rata medie de progradare este de 40 m/an (Romanescu, 1999).

Granița unui stat, când este vorba de o apă curgătoare, se trasează totdeauna pe firul văii, adică pe linia de cea mai mare viteză a apei. Când este vorba de o zonă care cunoaște fenomene de împletire și despletire a albiei, mai ales în sectoarele deltaice, frontiera se trasează pe brațul cel mai important. Din păcate, în acest caz, nu s-a respectat convenția internațională și granița dintre România și Rusia (actualmente Ucraina) s-a trasat pe cel mai sudic braț (mai bine-zis o gârlă); realitatea demonstrează că statul nostru pierde o importantă suprafață de teren din delta secundară a Chilie. Avansarea rapidă a țărmului sudic din Ucraina a dat naștere, în ultimii ani, unui cordon litoral relativ submers care în curând va lega gura sudică Musura cu localitatea Sulina (fig.3).

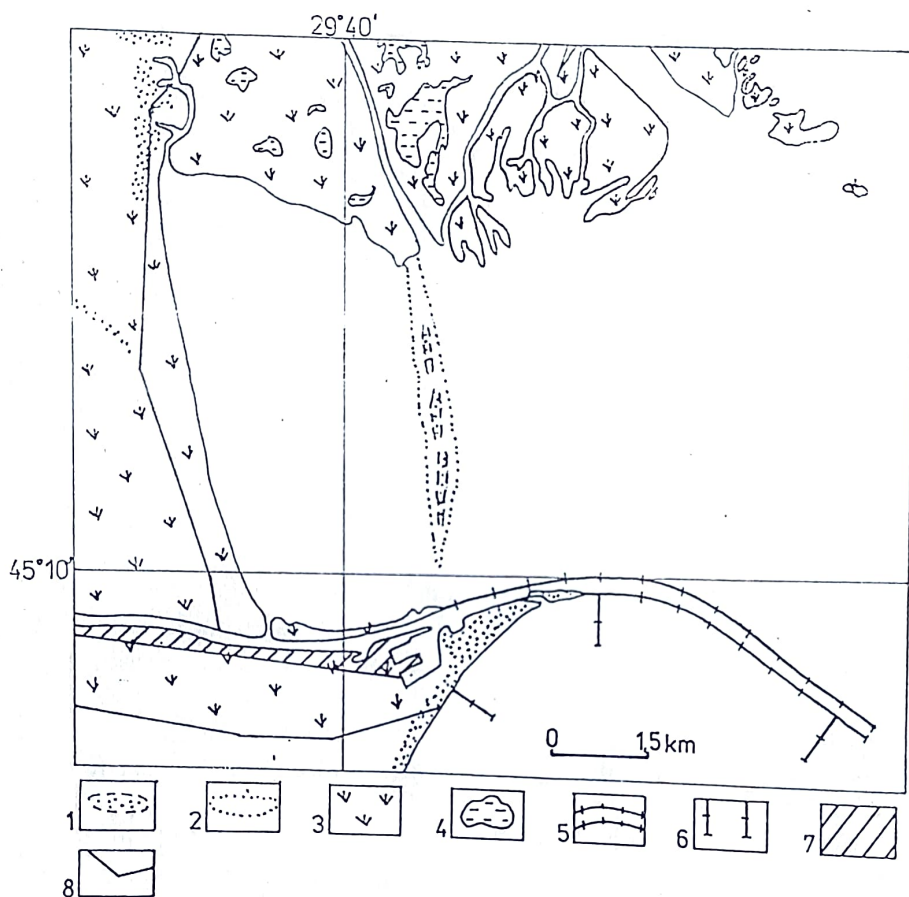

Fig. 3. Formarea cordonului litoral Musura

1. limita cordonului litoral emers; 2. limita cordonului litoral submers; 3. teritoriul deltaic; 4. lacuri; 5. jetele; 6. cpiuri; 7. orașe; 8. canale.

Brațul Musura (cel mai sudic), în partea sa externă, își îndreaptă cursul spre sud și avansează cu o rată medie de 40 m/an. În cazul reducerii debitului pe brațul Chilia se va diminua și înaintarea frontului deltaic ceea ce ar avantaja România deoarece prin avansare continuă se pierde teren național.

Concluzii

Ca urmare a lucrărilor de canalizare întreprinse în cadrul Deltei Dunării s-au remarcat unele modificări ale debitelor (lichide și solide) și adâncimilor. Cele mai importante lucrări cu caracter hidrotehnic s-au efectuat pe brațele Sulina și Sf.Gheorghe. În perioada 1858-1902 brațul

Sulina a fost scurtat de la 83km la 62km. În acest fel adâncimile au crescut de la 2,5m la 7m și debitele lichide s-au ridicat de la 7-8% la 18%. În perioada 1985-1992 s-au decupat majoritatea meandrelor de pe brațul Sf.Gheorghe. Lungimea acestui braț s-a redus de la 108km la 70km. În numai câțiva ani debitul lichid s-a mărit de la 20% la 22%; această creștere s-a făcut pe seama reducerii debitului pe brațul Chilia (de la 60% la 58%). Înainte de 1970 rata medie de progradare a deltei secundare Chilia a fost de 80m/an, astăzi reducându-se la doar 40m/an.

Bibliografie

- Romanescu Gh. (1999) – *The Danube Delta – Some Hydromorphodynamic Aspects*. Edit. Universității “Ștefan cel Mare”, Suceava.
- Vigarié A. (1990) – *Economie maritime et géostratégie des océans*. Editions “Paradigme”, Caen.
- * * * (1931) – *La Commission Européenne du Danube et son oeuvre de 1856 à 1931*, Paris.